בהעלותך ה

א. אין סוף הפרשה, אויפן פסוק[1] „ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים", שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „והעם לא נסע" און איז מפרש: זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר[2] ותתצב אחותו מרחוק וגו'.

דאָס וואָס רש"י באַוואַרנט דאָ מיט זיין פירוש איז (ווי מפרשים זאָגן[3]) די שאלה וואָס שטעלט זיך ווען די וועג־טער „והעם לא נסע עד האסף מרים": עס שטייט דאָך אין דעם פסוק שלאח"ז „ואחר נסעו העם", אַז דער „נסעו העם" איז געווען נאָך „ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים" — איז צוליב וואָס דאַרף די תורה זאָגן פאַר דעם אַז „והעם לא נסע גו'"?

פאַרענטפערט רש"י, אַז דער איבער־חזר'ן איז אויסן מודיע זיין, אַז דאָס וואָס „והעם לא נסע" איז געווען צוליב איר כבוד וועגן[4].

מען דאַרף אַבער פאַרשטיין: אין פסוק שטייט דאָך „והעם לא נסע" — פאַר־וואָס זאָגט רש"י (און פון וואַנעט נעמט ער) אַז „זה הכבוד חלק לה המקום", ובפרט אַז דערמיט איז ער אויך משנה פון לשון רז"ל אין משנה[5] „לפיכך נתעכבו לה ישראל כו'"[6]?

בפשטות קען מען זאָגן[7]: אַלע נסיעות און חניות פון אידן זיינען דאָך געווען תלוי ניט אין זייער החלטה, נאָר, ווי עס שטייט פריער אין דער סדרה[8] „ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל". ובמילא איז מובן, אַז דאָס וואָס „העם לא נסע עד האסף מרים" איז געווען דערפאַר וואָס דער „ענן ה'" האָט זיך ניט אויפגעהויבן[9].

קומט במילא אויס, אַז „זה הכבוד חלק לה המקום כו'".

---

1) יב, טו.

2) שמות ב, ד.

3) משכיל לדוד בפרש"י. וכ"כ בחדא"ג מהרש"א סוטה ט, ב.

4) ואין להקשות מה שמפרשו רש"י כאן אע"פ שהקושיא היא מהכתוב שלאח"ז — שהרי הוא פי' כתוב זה „והעם לא נסע גו'", ובפרט שבלא"ה בכגון דא (שהקושיא היא מאותו הענין ובפרט בהכתוב הסמוך) מפרשו רש"י — בכ"מ — בכתובים הקודמים, וכמדובר כמ"פ.

5) סוטה שם.

6) לכאורה זהו מקור פרש"י זה. אבל י"ל שמקורו בספרי כאן (ועד"ז הוא במכילתא בשלח יג, יט) „לפיכך עיכב לה המקום• שכינה וארון כהנים ולוים וישראל ושבעה ענני כבוד כו'" [ובתיב"ע (ות"י) טז: בההוא זכותא הוון כל ישראל אשתין רבוון כו' וענני יקרא ומשכנא ובירא לא זייעין ולא נטלין עד זמן כו'. ועד"ז הוא בתיב"ע פסוק יד]. ובפרט לפי הגירסא בכמה כת"י רש"י שמסיים: נתעכבה בשבילה שכינה וכל ישראל.

7) ראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל)•• ודבק טוב בפרש"י.

8) ט, יז ואילך.

9) דעת זקנים מבעה"ת כאן. רבינו בחיי כאן. וראה במדב"ר פי"ד, ג.

•) כ"ה בספרי הוצאת האראוויטץ. מכילתא שם. וביל"ש כאן: עכב לה הקב"ה ארון ושכינה כו'. ובספרי לפנינו: עיכב לה שכינה וארון כו'.

••) ולפי' מובן בפשטות דיוק הנ"ל (הערה 4) שהרי דיוק רש"י הוא מהתיבות „והעם לא נסע" עצמן, שמשמעו שהוצרכו ליסע.

עס איז משמע נאכמער: דאס וואס רש"י זאגט „זה הכבוד חלק לה המקום" (און ניט סתם „זה הכבוד נחלק לה" אדער „קבלה") בשעת אין משנה שטייט „לפיכך נתעכבו לה ישראל" — כאטש אז אויך לויט דער משנה איז מובן אז ס'איז געווען תלוי אין „העלות הענן"[10] — איז ווייל לויט דער משנה איז די עכבה געווען אויך מצד די אידן, ד.ה. אויך די אידן האבן געוואלט ווארטן אויף איר[11]; משא"כ לפי פי' רש"י איז די איינציקע סיבה געווען וואס „חלק לה המקום" (ד.ה. וואס דער „ענן" איז געבליבן) און ניט ווייל אויך אידן האבן דאס געוואלט.

עס איז אבער א דוחק גדול: וויבאלד אז אין פסוק שטייט בלויז „והעם לא נסע" — פארוואס זאל מען טייטשן היפך פשוטו של מקרא, אז די אידן מצד עצמם האבן ניט געהאט דעם רצון צו ווארטן?

ב. אויך דארף מען פארשטיין:

א) צוליב וואס איז רש"י מוסיף „כשהושלך ליאור" — למאי נפקא מינא ווען ס'איז געווען די „שעה אחת שנת־עכבה למשה"? — רש"י האט געדארפט זאגן ווי די משנה זאגט (סתם)[12] „מרים המתינה למשה שעה אחת שנאמר כו'"[13].

ב) פארוואס איז רש"י מעתיק פון פסוק אויך דעם ווארט „מרחוק"[14]? ווען ער ברענגט אראפ בלויז די ווערטער „ותתצב אחותו" וואלט שוין געווען פארשטאנדיק אז נתעכבה למשה.

ג) לא די הנ"ל — איז רש"י נאך מוסיף „וגו'"[15] א רמז אויף המשך הכתוב! למאי נפק"מ ההמשך דא?

ג. וועט מען פארשטיין כל הנ"ל בהקדים לבאר דעם ענין „הכבוד" וואס מ'האט דא צוגעטיילט מרים'ן דערמיט וואס מ'האט געוואלט אויף איר:

ווי מען לערנט אין פשטות איז משמע, אז ווען די אידן וואלטן אויף איר ניט געוואלט, וואלט איר בלייבן אין מדבר[16] געווען א העדר הכבוד.

דאס איז אבער תמוה ביותר: אויב זי וואלט איבערגעבליבן אליין אין מדבר, וואלט עס דאך געווען סכנת נפשות ממש[17] ניט נאר א העדר הכבוד?

מען קען ניט זאגן אז מהאי טעמא ברענגט רש"י אראפ די ווערטער „כשהושלך ליאור", צו מדגיש זיין אז דאס איז געווען מדה כנגד מדה: כשם ווי די „שעה אחת שנתעכבה למשה" איז געווען אן ענין פון פקוח נפש, אזוי איז אויך געווען דער אופן השכר וואס דער אויבערשטער האט איר דא פאר דעם אפגעצאלט (זי זאל ניט בלייבן אליין במדבר) — ווארום לפ"ז וואלט רש"י ניט געזאגט „זה הכבוד חלק לה

10) אבל ראה ראב"ע כאן (טז) „על דעת רבים כו'". ספורנו כאן.

11) ראה אוה"ח עה"פ.

12) ועד"ז בספרי ומכילתא כו' הנ"ל הערה 6.

13) אבל להעיר שברבנו בחיי כאן מקדים „ודרשו ז"ל במס' סוטה", ומעתיק „כשהושלך ביאור". אבל בלא"ה אינו מעתיק לשון המשנה כ"א תוכנה.

14) וכ"ה במשנה ובמדרז"ל הנ"ל.

15) במשנה לפנינו ובע"י וכן בספרי כאן ליתא. וכן ליתא בדפוס שני וכמה כת"י רש"י. ולאידך — י"ג במשנה גם המשך הכתוב „לדעה מה יעשה לו". וכ"ה בדפוס א' ובכמה כת"י רש"י.

16) ראה תורת משה (להחת"ס) פרשתנו יב, ט.

17) ובכלל צ"ע למה נשארה ותסגר מרים במקום זה דוקא במדבר. ואולי י"ל, מצד החולאת וחולשה דגופא שלה, שטרחא גדולה יש בנסיעה בדרך (ולהעיר מרש"י פרשתנו יא, א). וראה לקמן הערה 23.

המקום", וויבאלד דער מכוון איז ניט כבוד, נאר פקוח נפש.

ד. דער ביאור בזה:

פון דעם וואס דער אויבערשטער האט געזאגט[18] „תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף" איז מובן אז מרים"ס רפואה („אחר תאסף")[19] איז תלוי אין דעם וואס זי דארף און וועט זיין סגורה „שבעת ימים מחוץ למחנה", מחוץ לשלש מחנות[20] — און דער תואר וגדר המציאות פון „מחנה" מל' חני'[21] — בנדו"ז — (ובמילא אויך די סגירה „מחוץ למחנה") איז שייך נאר „בשעת חנייתן", ווי רש"י האט שוין פריער[22] מפרש געווען: „תוך הקלעים היא מחנה שכינה חניית הלוים סביב כו' היא מחנה לוי' ומשם ועד סוף מחנה הדגלים וכו' היא מחנה ישראל כו'". משא"כ בשעת נסיעתן, וואס דעמאלט לייגט זיך ניט אויף זיי דער תואר פון „מחוץ למחנה" (ג' מחנות).

און דעריבער, ווען די אידן וואלטן ניט געווארט במחנה די זיבן סגירה־טעג פון מרים'ן, כאטש אז ס'איז פשוט אז זי וואלט ניט געבליבן אליין אין מדבר, זי וואלט אויך מיטגעגאנגען[23], וויבאלד אבער אז דעמאלט וואלט ניט אויסגעפירט ווערן דער ציווי פון „תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה", היות אז ס'ווערט דאן נתבטל דער גדר „מחנה"[24] — וואלט אויסגעקומען אז די צייט ביז מרים"ס „תאסף" האט געדארפט געדויערן לענגער ווי זיבן טעג, וויבאלד אז דער זמן הנסיעה איז ניט אין חשבון פון די זיבן הסגר־טעג[25].

און אין דעם באשטייט דער „כבוד" וואס „חלק לה המקום", אז אלע אידן זאלן זיך פארהאלטן נאך זיבן טעג אין דער חני', בכדי עס זאל זיך באלד אנהויבן דער „תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה".

ה. לפי הנ"ל זעט מען ווי פון פרש"י קען מען ארויסלערנען ענינים מופלאים אויך אין הלכה:

אויף „אחר תאסף" איז רש"י מפרש „אומר אני כל האסיפות האמורות במצו־

---

18) יב, יד.

19) ראה פרש"י שם (ובפרש"י שם, יב בפי' הב'). או שהי' רק נזופה כלשון רש"י שם ד"ה „ואבי' ירק ירק". וראה אוה"ח שם ועוד. וראה לקמן בפנים.

20) בנדו"ד, כמו שפרש"י „מחוץ למחנה" הנאמר במצורע (תזריע יג, מו), ולעיל בפ' נשא, כדלקמן בפנים.

21) וראה גם רש"י פרשתנו יו"ד, לד: מן המחנה — ממקום חנייתן.

22) נשא ה, ב. והרי פרשת שילוח טמאים נאמרה ביום שהוקם המשכן (כפרש"י שם) לפי שאז הוקבעו המחנות והוזקקו להשתלח (רש"י גיטין ס, סע"א). ולהעיר מר"ן נדרים ז, ב ד"ה שנא'. שאילת שלום שצויין בגליון הש"ס שם. ואכ"מ.

23) כי אפילו את"ל שמצד איזה טעם שיהי' מקום סגירתה הוצרך להיות מחוץ (וסמוך) למקום שנצטרעה דוקא צ"ע אם בנדו"ד הדין כן — כיון שזהו בגדר פקו"נ, ומכש"כ מההולך עם שיירא במדבר, שכאשר כבר יצא בשיירא הולך עמה בשבת כשיש חשש סכנה (שו"ע (ואדה"ז) או"ח סו"ס רמ"ח). וצ"ע בחת"ס שם.

24) ומפרש"י נשא (הנ"ל בפנים) משמע דבשעת נסיעתן מותרין טמאין ומצורעין ליכנס תוך המחנה וכמ"ש בגמ' (תענית כא, ב. וש"נ). וראה לקמן הערה 33.

25) וי"ל יתרה מזו, דהימים שלאחר ימי הנסיעה אינם מצטרפים עם הימים שלפנ"ז כי כאשר אינם רצופים אינו מתקיים מש"נ „תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה", שיש לפרשו מציאות אחת של שבעת ימים• (וראה רש"י מצורע טו, יג), ולפ"ז הוצרכה לחכות עד שיהיו במקום אחד שבעת ימים רצופים.

•) ראה פרש"י אמור כג, ח. ועד"ז בפרש"י בא י, כב. יב, טו.

רעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כתוב בו אסיפה לשון הכנסה". פון דעם איז משמע אַז דער ציווי „תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה" ביי מרים'ן איז פאַר־בונדן מיט דעם וואָס זי איז געווען מצו־רעת[26]. ועפ"ז י"ל אַז דער דין ביי מצורע „כל ימי אשר הנגע בו יטמא גו' בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"[27] איז ניט אַ זייטיקער חיוב (וויבאַלד אַז ער איז טמא מוז ער זיין מחוץ למחנה), נאָר דאָס איז (אויך) אַ תנאי, בטהרת המצורע; בשעת עס פעלט אין קיום פון „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" בעת טומאתו, קען ער ניט קומען[28] לטהרתו — אַזוי ווי גע־רעדט ביים הסגר פון מרים, כנ"ל.

[ועד"ז ביי אַ מצורע מוסגר, וואָס זיין רפואה איז תלוי אין הסגר אויף אַ מספר ימים[29]; „והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים"[30], דאַרף לפי הנ"ל אויסקומען, אַז אויב עס פעלט אין שיעור פון ז' ימי ההסגר מחוץ למחנה[31], איז טהרתו מתעכבת, ביז עס וועלן זיין די גאַנצע ז' ימים].

נאָר בנוגע אַ מצורע, וויבאַלד ביי אים שטייט „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו", איז מקום לדון: וואָס איז דאָ דער עיקר: צי „בדד ישב", די שלילה, ער זאָל ניט זיין אין מחנה נאָר בדד (אפילו ווען ער איז מחוץ למחנה), אָדער ס'איז נוגע דער חיוב ער זאָל זיין מחוץ למחנה[32].

די נפק"מ (ע"ד ווי גערעט פריער בנוגע מרים) אַ מצב וואו ס'איז ניט שייך דער ענין פון „מחוץ למחנה" (ווייל ס'איז ניטאָ די מציאות פון „מחנה"), נאָר בלויז דער „בדד ישב", צי דאָס איז מעכב ער זאָל צוקומען לטהרתו[33].

[ועד"ז ביי מצורע מוסגר כנ"ל, אין אַ מצב וואו עס איז ניט שייך קיין מחוץ

---

26) כבזבחים קב, רע"א (והרי תוכן התחלת הענין איתא בפרש"י יב, יב: ד"א). וכ"כ בראב"ע עה"פ. תוד"ה ק"ו ב"ק כה, א (וי"מ). פענח רזא כאן. ובת"י: עד זמן דאתסיאת מרים נביאתא מצרעתה. ובספרי זוטא כאן „עד שתטהר". וראה שו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' קלח. אברבנאל ומלבי"ם כאן.

27) תזריע יג, מו.

28) להעיר מפי' הראב"ד לתו"כ תזריע שם: שיהא כמנודה שאסור בארבע אמות שלו .. ומכאן למדו חכמים שהמצורע הוא כמנודה וכאבל כו'. וראה לעיל הערה 19 בנוגע למרים.

29) ראה מגילה ח, ב.

30) תזריע שם, ד.

31) וכמפורש במגילה שם לענין שילוח כו' זה וזה שוין. אבל בפרש"י מו"ק (ז, ב) כתב שמוסגר אינו משתלח חוץ לג' מחנות, וכן משמע מפירושו עה"ת תזריע שם (ראה משכיל לדוד שם)*. ובמצורע יד, ג. ובתוד"ה אמר רבי (מו"ק שם, ע"א) כתב, דרש"י חזר בו מפירושו מהא דאיתא בפ"ק דמגילה דשוין בשילוח.

32) להעיר מצפע"נ (השלמה כב, סע"ד ואילך): ר"ל אם צריך שלא יכנס למחנה או שלא יהא במחנה או שיהי' לבד.

33) ולכאורה י"ל נפק"מ יתירה מזו: באם אין דין מחנות אם יש חיוב וציווי ד„בדד ישב מחוץ למחנה מושבו", אם העיקר הוא בדד ישב מובן ששייך אז, אבל אם עיקר ההדגשה הוא צד החיובי „מחוץ למחנה מושבו", מקום לומר, דאז אין חיוב ואיסור ד„בדד ישב". וראה ע"ד ההלכה מנחות צה, א (וש"נ) דקאמר דהוי מחלוקת. וראה פרש"י שם. לקמן הערה 43.

---

*) אף שיש לפרש דמ"ש רש"י „יסגירנו בבית אחד ולא יראה עד סוף השבוע", כוונתו לשלול הפירוש (אף שכן משמע לכאורה מפשטות לשון הכתוב) שמסגיר רק מקום הנגע כפי' הרא"ש (הובא בטור הארוך שם יג, ה). או שאינו רק ענין של אמירת הכהן שיש לו דין מוסגר כו' כמ"ש במל"מ הל' טומאת צרעת (פי"ד ה"ה) מנ"ח (מצוה קסט סק"י). וראה מאירי מגילה (ח, ב): ושמא תאמר אם המוסגר טעון שילוח היאך אתה קוראהו מוסגר והרי מחוץ למחנה הוא אפשר שבבית שבחוץ למחנה הוא עומד. וראה משנה אחרונה נגעים פ"א מ"ג. ועוד.

למחנה כנ"ל, צי די טעג פון „בדד ישב" זיינען עולה בחשבון פון די שבעה ימים, איז לויט דער ערשטער סברא וויבאלד אז אויך דעמאלט איז ער ניט געווען אין מחנה זיינען זיי משלים די ז' ימים, לויט דער צווייטער סברא, דארף ער ווארטן ביז עס וועלן זיין מחנות אויף צו משלים זיין[34] די שבעת ימים „מחוץ למחנה מושבו"].

לויט דעם קומט אויס אז דאס קען זיין נוגע איצט להלכה למעשה: דער דין איז אז טהרת מצורע זו נוהגת[35] בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית[36], ולפי"ז (לויט די דיעות[37] אז דער דין און קדושת (מחנות ו)ירושלים איז יעצט ניט שייך) איז די שאלה אויב א מצורע קען קומען לטהרתו לאחר החורבן,

אויב דער עיקר איז עס זאל זיין „בדד ישב" ער זאל ניט זיין אין מחנה, איז דאס גילטיק אויך בזמן הזה; אויב אבער מען דארף האבן עס זאל זיין „מחוץ למחנה מושבו", דעמאלט איז דאס ניט שייך לאחר החורבן[38].

און אפילו את"ל אז וויבאלד די גאנצע מציאות פון מחנות איז ניטא (אויך בהתחלת זמן טומאתו), במילא דארף ביי אים ניט זיין לטהרתו — דער ענין פון „מחוץ למחנה מושבו" בפועל[39],

---

34) אבל ראה לעיל הערה 25, שי"ל שצריכים להיות רצופים. וכן מובן בפשטות הכתוב (והענין) בתזריע „והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים".

35) ל' הרמב"ם הל' טומאת צרעת פי"א ה"ו (וש"נ בכסף משנה). ובחינוך מצוה קסט: נוהגין דיני צרעת בזכרים ונקבות בכל זמן שיהיו כהנים ובקיאין רואין אותן כ"נ מדברי הרמב"ם ז"ל ואפילו שא"א כו'.

וראה פיה"מ להרמב"ם נגעים בסופו. שאילת יעב"ץ שם סי' קלו-קלז. העמק שאלה לשאילתות פח בתחלתו. תורה שלימה ח"ט מילואים סח"י. ובכ"מ. ואכ"מ.

36) אבל ראה רמב"ם הל' טומאת צרעת בסופו ד„אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא הי' בישראל" — הובא בלקו"ת תזריע (כב, ב) ומפרש „שמצות נגעים אינו נהוג בזמננו זה אחר החורבן מפני שאינן מצוין כלל .. אך מעשה נסים הם". עי"ש. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 65 הערה 9 ובנסמן שם.

37) ראה ראב"ד הלכות בית הבחירה פ"ו הי"ד. וכן לדעת כמה ראשונים. וראה חידושי הרשב"א ותוס' הרא"ש ברכות ה, ב: „אבל לענין שלוח מחנות נוהגין עכשיו למאן דאמר קדשה לעתיד לבוא".

38) ולכאורה מדברי התוס' ברכות שם „והאיך הי' מדבר ר' יוחנן מדבר שלא נוהג בימיו", משמע שלא ס"ל• כמ"ש בצל"ח (ברכות שם, ומנ"ח שם סקי"ד ובמצוה שסב קרוב לסופו) דגם בימיו טעון שילוח מירושלים.

ואולי יש לומר שהשאלה היא גם לדעת רש"י ורשב"א כו' ברכות שם. כי אף שס"ל דמצורע טעון שילוח מערי חומה, ולהצל"ח ומנ"ח עכ"פ מירושלים — י"ל, שזהו רק מצד הדין דוישלחו מן המחנה גו' ולא יטמאו את מחניהם גו' (שבפ' נשא), שזה נוגע לקדושת (מחנות ו)ירושלים (וזהו חובה על ב"ד (או הצבור) לשלחו); אבל•• המצוה ד„בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"••• (שהוא על המצורע עצמו), י"ל, שאינו נוגע לקדושת מחנות, כ"א לזה שישנו מחנות (ירושלים) בהתיישבות דבנ"י•••••. (ובפרט ע"פ פי' הראב"ד הנ"ל הערה 28. וראה סוגיית הגמ' מו"ק יד, ב ואילך. פרש"י שם ד"ה שינהיג. ועוד).

39) וע"ד שמצינו כן בכמה דברים, ולדוגמא, בגר שבזמן המקדש צריך גם הרצאת קרבן, ובזה"ז שאין קרבן אינו מעכב גירותו (ראה ריטב"א יבמות מו, ב סוד"ה דילמא. נמוק"י שם מז, א ד"ה ת"ר בשם ר"י. וראה אנציקלופדי' תלמודית בערכו). וראה הערה 41. לקמן ע' 416.

•) אבל גם לדעת התוס' מוכח דנוהג דין מצורע בזמה"ז.

••) ולהעיר מפרש"י מגילה ח, ב ד"ה כל ימי. וראה פסחים סז, א. ובשוה"ג שלאח"ז.

•••) וראה רמב"ם הל' טומאת צרעת פ"י ה"ז. תוד"ה וקידשו ערכין לב, ב. וראה ר"ש ופי' הרא"ש כלים פ"א מ"ז.

••••) להעיר מתוד"ה על כתובות (מד, ב): דעיר שרובה עכו"ם בטלה **קדושת** היקף חומה (ואין משתלחין ממנה מצורעין).

איז מקום לשאלה הנ"ל אויב ער איז נטמא געווארן בזמן שבית המקדש קיים, ובתוך ימי טומאתו איז נחרב הבית וחרבה העיר צי ער קען קומען לידי טהרתו[40] לאחר החורבן[41].

וע"פ הנ"ל בנוגע צו מרים"ן, קען מען אריסלערנען אויך בנוגע צו יעדער מצורע אז ס'איז נוגע דער צד החיוב עס זאל זיין „מחוץ למחנה מושבו"[42], ובמילא דארף אויסקומען אז בשעת עס איז ניטא די מציאות פון מחנות, און עס קען ניט נתקיים ווערן דער חיוב פון „מחוץ למחנה מושבו"[43], קען ער ניט קומען לטהרתו.

ו. ע"פ הנ"ל (סעיף ד), אז מרים"ס כבוד איז באשטאנען אין דעם וואס דער זמן פון „תסגר שבעת ימים" (און במילא איר רפואה) איז ניט פארצויגן געווארן אויף א שפעטערדיק"ן (און לענגער"ן) זמן, קען מען מסביר זיין וואס רש"י זאגט „זה הכבוד חלק לה המקום" — דלכאורה האט ער געדארפט זאגן א לשון בהתאם לפשטות הכתוב, ע"ד ווי לשון המשנה „נתעכבו לה (כל) ישראל שבעה ימים", כנ"ל; און אויב רש"י וויל ארויסברענגען די גרויסקייט פון איר צוגעטיילטן כבוד, האט ער געדארפט זאגן ע"ד ווי אין ספרי (און מכילתא) „עיכב לה המקום שכינה וארון כהנים ולוים וישראל ושבעה ענני הכבוד" —

רש"י איז דא ניט אזוי אויסן צו זאגן וועד עס האט צוגעטיילט איר דעם כבוד, דער אויבערשטער צי אידן, נאר ארויסברענגען אז דער כבוד איז פאר־בונדן מיט „המקום", מיט דעם וואס דער אויבערשטער („המקום") האט געהייסן איר באלד מסגיר זיין „שבעת ימים מחוץ למחנה"[44].

ז. מ'קען אבער פרעגן: וואו איז די מדה כנגד מדה פון דעם „כבוד" וואס „חלק לה המקום" מיט דער „שעה אחת שנתעכבה למשה", דארטן איז געווען אן ענין (פון „הושלך ליאור") וואס איז נע־ווען נוגע צו פקוח נפש פון משה"ן — מיט וואס איז דער כבוד וואס חלק לה המקום א צוגעפאסטע באלוינונג פאר דעם [און דאס איז אין ביידע קצוות: —

---

40) ועד"ז במוסגר כאשר בתוך ז' או י"ד ימים שלו חרב הבית והעיר כו', האם הימים שלאח"ז מצטרפים לימי סגירתו.

41) להעיר מהתירוץ (שו"ת בנין ציון ס"ב. ועוד) בסתירת דברי הרמב"ם דבהל' בית הבחירה פ"ו הט"ו כ' דאוכלין מע"ש בכל ירושלים אע"פ שאין שם חומות, למ"ש בסופ"ו מהלכות מעשר שני.

42) ולכאורה כן יש להוכיח ממ"ש רש"י בתזריע שם ד"ה בדד ישב „שלא יהיו שאר טמאין יושבים עמו'. דמחוץ למחנה מושבו הוא ענין בפ"ע.

ואף שבפשטות הכוונה „שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו', היינו עם זב וטמא מת (כפסחים סז, א), וא"כ י"ל שזהו הקדמה והסברה לזה ש„מחוץ למחנה מושבו" היינו מחוץ לג' מחנות, לא במקום שאר הטמאין דזב וטמא מת, שמותרין במחנה לוי' (טמא מת) וישראל (זב), אבל הרי גם עפ"ז מוכח, שנוגע החיוב שיהי' „מחוץ למחנה", כי כשאין מחנות, ובמילא אין החילוק דג' מחנות, א"א להתקיים גם ה„בדד ישב" שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו, שזה מודגש רק כשיש החילוק דג' מחנות.

אבל את"ל שהכוונה (בפשוטו של מקרא עכ"פ) „שלא יהיו שאר טמאין" — גם מצורעין — יושבין עמו, אז יש לומר שהעיקר הוא שצריך להיות בדד, אבל דוחק לפרש כן.

43) ולפ"ז מותר ליכנס תוך המחנה וכדמשמע מפרש"י נשא (כנ"ל הערה 24). וראה חדא"ג וצל"ח ברכות נד, סע"א.

44) ועוד בזה: מכיון שפי' „כבוד" בפרש"י, הוא לא להראות גודל הכבוד שחלקו לה כ"א גדר הטובה והתועלת הבאה מזה למרים, א"כ אין נפק"מ (כ"כ) בזה, אם המתעכבים בשבילה הם רבים, ואם גם בנ"י רצו זה.

מצד דער פעולה גופא — איז דער „ותתצב" א זאך פון הצלת נפשות, וואס איז פון די ענינים הכי נעלים; און א תשלום־שכר פון „כבוד" (אפילו דער העכסטער) איז ניט פון דער זעלבער מדה; און לאידך, מרים׳ס עכבה פאר א „שעה" איז זעלבסטפארשטענדליך אפילו בא א גאר פשוטן מענשן, עס איז דאך פארבונדן מיט ראטעווען א קינד, בפרט א אייגענעם ברודער ומאי קמ״ל? און דער שכר איז וואס דער אויבערשטער האט צוליב איר כבוד פאר־האלטן אלע אידן מיט׳ן משכן וכו׳ און א גאר לאנגען זמן[45].

דעריבער איז רש״י מעתיק פון פסוק אויך דעם ווארט „מרחוק", אז איר עכבה איז ניט געווען פארבונדן מיט דער הצלה פון משה׳ן, ווייל זי איז גע־שטאנען „מרחוק", זי וואלט גארניט גע־קענט אויפטאן[46].

ובמילא איז קיין קשיא ניט ווי קומט עס אז דער כבוד וואס חלק לה המקום זאל זיין א שכר פאר דעם וואס „נתעכבה כו׳", ווארום איר עכבה איז ניט געווען קיין פעולה פון הצלת נפשות.

ח. וויבאלד אבער אז מען קען נאך אלץ פרעגן: וואס איז פארט די שייכות פון דעם אינהאלט פון דעם כבוד צו דעם וואס נתעכבה למשה שעה אחת? מיט דעם ווארט „מרחוק" איז נאר מוסבר אז ס׳איז ניט געווען קיין ענין פון פקוח נפש; דאס ווייזט אבער ניט א צד השווה צווישן זיי —

דעריבער איז רש״י מוסיף „וגו׳", דער המשך (הכתוב ו)הפרשה דארט גיט צו אין הבנת הענין:

דער אויפטו פון דעם וואס „ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו׳ דער־ציילט די תורה דארטן[47], אז בשעת בת פרעה איז געקומען „לרחוץ על היאור וגו׳", און זי האט דארט געזעהן א „נער בוכה ותחמול עליו׳ זי האט אים גע־וואלט באַרואיקן און ניט געקענט — און דעמאלט „ותאמר אחותו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מיניקת מן העבריות ותינק לך את הילד ותאמר לה בת פרעה לכי ותלך העלמה (בזריזות ועלמות[48]) ותקרא את אם הילד".

עס איז מובן, אז אויך וועז מרים וואלט דארט ניט געווען, וויבאלד אז „החזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק״[49], וואלט בת פרעה סו״ס זיך אליין געחאפט און וואלט געדופן א אידישע פרוי[50] — נאר דאן וואלט עס גע־דויערט א לענגערע צייט.

דער אויפטו פון „ותתצב אחותו מרחוק" איז באשטאנען אין דעם וואס זי האט דערמיט פארשנעלערט, פאר־קירצט דעם זמן פון משה׳ס צער.

ובמילא איז מובן אז דער „כבוד" ש„חלק לה המקום" — דאס וואס „והעם

---

45) במשנה סוטה שם: נתעכבו לה ישראל שבעה ימים במדבר (ועד״ז במכילתא בשלח שם). ובפשטות י״פ כי אז — שהי׳ לפני חטא המרגלים — היו צריכים ליכנס לארץ ישראל מיד (ולהעיר מרש״י פרשתנו י׳, כט).

46) וכפי שממשיך בהכתובים „לדעה מה יעשה לו׳", וראה תיב״ע כאן: לאידוע מה הוה בסיפי׳ דמשה.

47) שמות שם, ה ואילך.

48) פרש״י שם, ח.

49) פרש״י שם, ז.

50) להעיר מספורנו שם „שיהי׳ החלב יותר נאות למזגו׳".

לא נסע עד האסף מרים" בכדי אז איר צער פון „תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה" זאל זיך וואס שנעלער ענדיקן — איז מדה כנגד מדה — „בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור".

ט. מיינה של תורה אין פרש"י:

ס'האט זיך געזעצט פריער (בתחילת השיחה), אז דאס וואס אין דער משנה שטייט דער לשון „לפיכך נתעכבו לה ישראל" — (כאטש ס'איז פשוט, אז די העכבה פון אידן איז געקומען פון דעם אויבערשטן: ס'איז ניט געווען „העלות הענן") איז ווייל לפי המשנה האבן אויך אידן געוואלט וואַרטן אויף מרים'ען:

און כאטש ס'איז מסתבר*50 אז אויך לויט רש"י האבן אויך די אידן געוואלט אויף איר וואַרטן, איז אבער רש"י דוקא מדגיש „המקום", ניט ווי אין משנה „נתעכבו לה ישראל" — ויש לומר דעם טעם פנימי אויף דעם חילוק ושינוי ביניהם:

חז"ל[51] זאגן „הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" — און מהאי טעמא איז שווער צו זאגן אז דער ענין טוב, דאס וואס אידן האבן געוואַרט אויף מרים'ן און דערמיט איר אפגעגעבן כבוד איז געווען נאר מצד און „בידי שמים" — דעם (לא העלות ה)ענן און ניט מצד זייער אייגענעם רצון.

מסתבר לומר אז, אדרבה, דאס וואס דער „ענן" איז געבליבן במקומו איז געווען דערפאר וואס די אידן האבן געוואלט אויף איר וואַרטן: און דאס איז די משנה מדגיש „לפיכך נתעכבו לה ישראל" — מתאים צו כללות התוכן והמשך המשנה אז מ'פירט זיך מיט א אידן אין אן אופן פון מדה כנגד מדה.

אבער לפי פי' רש"י, אננעמענדיק אפילו אז אויך אידן האבן מסכים געווען און געוואלט וואַרטן, איז אבער לפי פשוטו של הענין שווער צו זאגן אז דער מסע דא איז געווען אנדערש ווי אלע מסעות — תלוי אין רצון פון אידן.

ובפנימיות יותר י"ל, אז אין פירוש רש"י, יינה של תורה, זאגט זיך ארויס די פנימית און אמיתית פון יעדער זאך, אז אויך די ענינים פון יראת שמים, וואס קומען ע"י עבודת האדם, קומען אויך מלמעלה, נאר פון העכער פון „ידי שמים"[52], ד.ה. אז אויך דאס וואס אידן האבן געוואלט איר אפגעבן כבוד איז דאס געקומען מצד דער התעוררות מלמעלה.

משא"כ אין משנה, אין נגלה דתורה, וואס דא הערט זיך ניט אן בגילוי דער ענין אז אויך דאס קומט מלמעלה (וואַרום דעמאלט איז דאס בסתירה צו בחירה חפשית), נאר ווי עס קומט דורך עבודת האדם[53].

יו"ד. ע"פ הנ"ל וועט מען פאר־שטיין פארוואס דער ענין אז אלץ קומט מלמעלה איז מרומז אין פרש"י וואו ס'רעדט זיך וועגן צרעת דוקא:

כללות ענין המצורע, וואס ער איז נשלח מחוץ לג' מחנות, איז מצד דעם וואס ער איז היפך פון כללות ענין הקדושה, און דערפאר איז „מחוץ למחנה מושבו" — אויך מחוץ פון מחנה

---

*50) כפשטות הל' „והעם לא נסע".

51) ברכות לג, ב. ובפרש"י עקב יוד, יב: רבותינו דרשו מכאן כו'.

52) לקו"ת במדבר טו, א־ב. וש"נ.

53) ראה לקו"ת שם.

ישראל — וואָס באָווייזט אַז ער איז דערווייטערט אפילו פון דער נידע־ריקסטער מדריגה פון מחנה ישראל[54].

[וי"ל אַז דאָס איז דער טעם פנימי פון דעם וואָס נתבאר לעיל, אַז דער עיקר ענין בא עם איז דער חיוב ער זאָל זיין מחוץ למחנה דוקא, ווייל וועז עס איז ניטאָ קיין מחנות, דעמאָלט זעט זיך ניט אַז ער איז מחוץ לגבול הקדושה].

און דעריבער איז אויך דער ענין, אַז יראת שמים קומט מצד למעלה, מרומז בשייכות צו עם און ביים זירוז אין דער טהרה, ווייל דער כללות הענין פון טהרת המצורע קומט דוקא מצד למעלה. און וי ס'איז מבואר במ"א[54], אַז דאָס איז דער טעם וואָס עס שטייט בא עם „והובא אל הכהן"[55], וואָס איז משמע בע"כ[56], ווייל די התעוררות התשובה צו אַזאַ נידעריקער דרגא וואָס געפינט זיך מחוץ לג' מחנות, איז ניט מצד דעם מענטשן — וואָרום געפינענדיק זיך אין אַזאַ נידעריקן מצב, איז גאָר שווער אַז ער זאָל נתעורר ווערן צו תשובה מרצונו — נאָר דאָס איז מצד דער התעוררות מלמעלה, מצד דער הבטחה פון אויבערשטן אַז „בל ידח ממנו נידח", וואָס איז אויך אַ נתינת כח. הקב"ה עוזרו.

(משיחת ש"פ בהעלותך תשכ"ה)

---

54) ראה לקו"ש ח"ז ע' 101 ואילך. וש"נ.

55) ר"פ מצורע.

56) ש"ך וכלי יקר שם. וראה גם ראב"ע ורמב"ן שם.